

Cesta za stromy kolem Světa

DĚLKA OKRUHU: 13 KM, OKRUH PRO CYKLISTY: 15 KM
 1:15 000, STAV: ČERVEN 2012, SOUŘADNICOVÁ SÍŤ: WGS 84

TRASA OKRUHU	LES; STROM, KEŘ
PAMÁTNÝ STROM	VODNÍ PLOCHA; VODNÍ TOK
VÝZNAČNÝ STROM	SOUKROMÝ POZEMEK; BUDOVA
INFORMAČNÍ TABULE	HISTORICKÁ BUDOVA; VEŘEJNÁ BUDOVA
VÝHLED	HRÁŠTĚ
KOSTEL, KAPLIČKA, BOŽÍ MUKA	HLAVNÍ SILNICE; SILNICE
SOCHA	NEZPEVNĚNÁ CESTA, PĚŠINA; TURISTICKÉ ZNAČKY
	ŽELEZNICE; NAUČNÁ STEZKA
	ELEKTRICKÉ VEDENÍ; VRSTVENICE PO 5 METRECH
	122 CYKLOTRASA

0 100 200 300m

Cesta za stromy kolem Světa

Délka trasy 13 km (přes Spolí 15 km)

Trasa - pěší, cyklistická – v lokalitě Vimperky sesedneme z kola, dále doporučujeme úsek mezi Spolským mlýnem a Odměnami (jede se lesem přes kořeny stromů) jet přes Spolí, přes park u Schwarzenberské hrobky není povolen vjezd cyklistům

Uzavřený **okruh**: Lázně Aurora, Vimperky, Spolský mlýn, Odměny, Vršské doubí, Schwarzenberská hrobka, Světská hráz

Terén: cesta mezi loukami, lesní cesta, hrázová cesta (do Spolí je asfaltová cesta)

Seznam zajímavých stromů:

památný **dub letní**, hráz rybníka

Dolní Zlatník, obvod kmene 587 cm

Lípa svobody, lípa srdčitá u kaple u Spolského mlýna, obvod kmene 280 cm

Vršské doubí, skupina 14 památných stromů o obvodu kmene 464–598 cm

park u Schwarzenberské hrobky, dub letní uprostřed louky o obvodu kmene 484 cm, borovice tuhá rostoucí u sochy Anděla strážného **hrázový porost rybníka Svět**, počet stromů 508 (293 dubů, letních, 177 lip srdčitých), největší je dub nad autobusovou zastávkou s obvodem kmene 468 cm

Doporučujeme zastavení u 16 informačních tabulí naučné stezky kolem Světa.

A co vás čeká na této trase?

Náš okruh začíná i končí na **hrázi rybníka Svět**. Hráz je totiž počátkem i koncem každého rybníka. Postavit tu světskou nebylo v letech 1570-1574 snadnou záležitostí ani pro nadaného rybníkáře Jakuba Krčina z Jelčan. Musel obhájit zaplavení vsi Dvorce a celého předměstí Třeboně se špitálem sv. Alžběty ohrožovaného tak jako tak nevypočitatelným Spolským potokem, ale mnozí poukazovali i na ohrožení města ať již povodní nebo výškou hráze oproti

třeboňskému opevnění. Krčina zlobila i vystavěná hráz bortící se směrem k městu – není divu, že novému rybníku začal říkat Nevděk. Výlov nového rybníka spojeného se sousedním Opatovickým v jeden velký rybník Svět však přinesl zadostiučinění. V dopise Vilémovi z Rožmberka uloženém v třeboňském archivu doslova napsal: „...*Chválím milého Pána Boha, že není po vůli zlých a nerozumných lidí, nebo když uslyší, že se Vaší Milosti na rybnících letos dobře podařilo a zvláště na těch, který jsme vnově udělali, budou je uši bolet a přál bych si, aby je i jazykové boleli a ústa aby jim votekla, aby podruhé toho nemluvili, zač se nyní musejí styděti.*“

Hráz osázená duby je nejen estetická, ale je výsledkem zkušeností našich předků se schopností dubového a jedlového dřeva získat ve vodě na odolnosti. Dub pomáhá svými dolů směřujícími kořeny zpevňovat a chránit těleso hráze před vlnobitím podobně jako kamenné obložení – taras na návodní straně hráze.

Cestou podél břehu rybníka Svět lze před letní restaurací U Světa narazit na jednu pozapomenutou pamětihodnost města. V trávě zde leží kámen, který v roce 1988 v rámci experimentu plavil ing. Pavel Pavel po rybníce Svět za pomoci replik rákosových člunů z jezera Titicaca.

Lázně Aurora s okolním parkovým areálem byly slavnostně otevřeny 6. listopadu 1975. Jsou nejmladším nositelem více jak pětisetleté tradice lázeňství ve městě – nejstarší lázně jsou doloženy v polovině 15. století, kdy lázeňskou budovu na Zlaté stoce financoval zámožný třeboňský měšťan Mikuláš Lander. V 19. století to byl další třeboňský měšťan Václav Hucek, kdo k lázeňským kúrám použil na Třeboňsku snadno dostupný prostředek – rašelinu. Malé příměstské lázně učitele Hucka (dnes Bertiny lázně) tedy před téměř čtyřiceti lety doplnila Aurora jako

moderní lázeňský komplex, jehož parková část se na ploše bývalých měšťanských luk a polí rozkládá až k břehu rybníka Svět.

Cesta kolem Světa nás z lázeňského parku dále přes louky vede k lesíku zvanému **Vimperky** – v minulosti zde bývalo vojenské cvičiště, a také se tu těžila rašelina. Na loukách zvedajících se od rybníka za Vimperky, na hrázi malého rybníka Dolní Zlatník, na nás čeká první majestátný dub. Rybník Dolní Zlatník je posledním z kaskády začínající u bývalého schwarzenberského hospodářského dvora Vranín (zvaného též Kuna), založeného podobně jako sousední dvůr Dvorce na lánech zaniklé středověké vsi. Stavení v blízkosti Dolního Zlatníku je vranínská hájovna. Od hájovny se cesta stáčí a pokračuje ke Spolskému mlýnu z roku 1861, u něhož roste jeden ze Stromů svobody. Stromy svobody, obvykle naše národní stromy lípy, byly vysazovány k výročí vzniku Československé republiky. Tato lípa malolistá roste u Spolského mlýna od roku 1920 a zasadil ji zde na památku osvobození českého národa p. Veselý (jeden z majitelů Spolského mlýna). Při mlýně, jehož pohon zajišťoval náhon vedený ze Spolského potoka, vznikla později také pila. Objekt náleží městu Třeboň a zpracování dřeva je zde zachováno do současnosti.

U Spolského mlýna se cesta přes les stáčí zpět k rybníku Svět. Pokud je Vaším společníkem na výletě kolo a nejste právě milovníky terénních tras, vydejte se od Spolského mlýna po silničce do nedaleké vsi Spolí, odkud Vás červená turistická značka navede zpět na okruh kolem Světa. Cestou je možné zastavit se v přírodní rezervaci **V rájích**, kde se jako v ráji ocitají amatérští i odborní přírodovědci. Naleznou zde slatinné rostlinné společenstvo se třemi druhy masožravých rosnatek.

Spolí připomínané poprvé v roce 1366 při prodeji Třeboně pány z Landštejna pánům z Rožmberka

je malá víska, dnes náležející pod nedalekou obec Libín. Leží pod hrází rozlehlého Spolského rybníka, ohromujícího množstvím rekreačních chat z 60. let 20. století. Spolský rybník stavěl na místě menšího rybníka Jakub Krčín zároveň s rybníkem Svět. Ani se Spolským nebylo zřejmě snadné pořízení, protože zatímco Světu Krčín říkal Nevděk, Spolský rybník překřtil na Nevěrný. V místě zvaném **Odměny** stojí několik selských usedlostí. Jejich název odkazuje na to, že tato půda byla po dostavění Světa obyvatelům zatopeného předměstí a třeboňským měšťanům, kteří zde měli zahrady a pole, postoupena náhradou. Usedlosti jsou pochopitelně daleko mladšího data. Zachovávají charakter samoty, kdy každé stavení má svůj uzavřený dvůr obestavený ze všech čtyř stran. Zbývající cesta podél břehu rybníka Svět vede kolem sportovních areálů Vodáckého klubu Domanín, Yacht klubu Třeboň a tradičního třeboňského letního koupaliště Ostende, zřízeného před téměř 90 lety. O několik set let starší je hřbitovní **kostelík sv. Jiljí** v těsném sousedství. První zmínka o něm pochází z roku 1515 a byl tedy postaven ještě před vznikem rybníka. Významnými stavebními úpravami prošel za vlády Viléma z Rožmberka v letech 1574 - 1576 a z této doby pochází také pozoruhodná vnitřní freska zobrazující pana Viléma jako donátora kostela spolu se dvěma manželkami Kateřinou Brunšvicovou (†1559) a Žofií Braniborskou (†1564). V roce 1776 získal kostelík věž s barokní cibulovou makovicí. Bohužel tato církevní stavba není běžně přístupná. Další z majitelů panství Třeboň, Schwarzenbergové, v kostelíku od roku 1784 po téměř sto let pohřbívali příslušníky svého rodu. Jako rodová hrobka kostel sv. Jiljí sloužil až do výstavby nedaleké pseudogotické hrobky s kaplí z roku 1877.

Přírodní park obklopující dnes Schwarzenber-

skou hrobku vznikala na zemědělské půdě zároveň s její výstavbou. Než však vstoupíme pod zelený příkrov tvořený běžnými i vzácnými stromy parku, nabízí se odbočka za mnohem staršími velikány, a to za duby z tzv. **Vršského doubí**. Po silniční vedoucí z Ostende okrajem parku je třeba urazit zhruba 500 metrů k hlavní silnici a po jejím překonání vstoupit do luk na druhé straně. V loukách, které se zde táhnou až k břehu Opatovického rybníka, a které sloužily za pastviny dnes již zbořeného schwarzenberského hospodářského dvora Vrchy, stojí poslední mohykáni z kdysi několika početných skupin solitérně rostoucích dubů. Prosvětlené louky se solitérními stromy se objevily v anglickém prostředí jako „módní“ parková úprava krajiny. Zcestovalejší příslušníci české šlechty odporované trendy již koncem 18. století přivezli do Čech a jejich sousedé je později neúnavně kopírovali. Stromy, ještě před stoletím chráněné majiteli panství jako součást koncepce okolní krajiny, po postátnění této půdy v 1. pozemkové reformě v roce 1920 padly za oběť novým drobným vlastníkům, kteří pozemky dvora Vrchy získali a v mohutných stromech viděli jen kvalitní dřevo na prodej.

Ale vraťme se do **parku** obklopujícího **hrobku** hlubocké větve **rodu Schwarzenbergů**, postavenou u Třeboně mimo jiné proto, že třeboňské panství bylo prvním majetkem získaným tímto rodem v českých zemích. Projekt nové rodové hrobky vznikala v úzké souvislosti s nákladnou pseudogotickou přestavbou zámku Hluboká nad Vltavou, hlavního sídla Jana Adolfa II. ze Schwarzenbergu a jeho manželky Eleonory. Představy urozených majitelů se po léta vyvíjely, takže prapůvodní návrh z roku 1852, který měl svůj předobraz v renesančním Campo Santo v Pise – obdélné stavbě se sloupovými chodbami a vnitřním dvorem, postupně přešel do podoby centrální víceboké

kaple s kryptou po vzoru tzv. windsorské pseudogotiky. Již při přípravě první verze hrobky roku 1858 nařídil kníže lesnímu úřadu obstarat téměř 900 stromků pro výsadbu parku. Stavební práce na hrobce byly však v zápětí zastaveny kvůli obrovským výdajům s přestavbou zámku Hluboká. Po smrti kněžny Eleonory roku 1873 se pozastavené práce opět rozeběhly, tentokrát podle pseudogotického návrhu vídeňského architekta Fridricha Schmidta a schwarzenberského stavebního ředitele a třeboňského rodáka Damase Deworezkého. Roku 1877 byla dokončená stavba slavnostně vysvěcena kardinálem Bedřichem ze Schwarzenbergu. Okolní park podle projektu knížecího zahradníka Rudolfa Wáchy byl roku 1875 osázen 600 sazenicemi buků, 400 habrů a 1000 dubů. Kromě nich lze v parku narazit na liliovník tulipánokvětý, smrk omoriku nebo borovici tuhou. Společnost této netypické borovici dělá v anglickém parku nečekaná barokní socha Anděla strážce z roku 1726. Anděl pochází z místa něšťastné smrti třeboňského augustiniána Ferdinanda Glocka v blízkosti Opatovického mlýna, odkud však byla v 80. letech 20. století odstraněna kvůli rozšiřování silnice. Na původním místě událost připomíná již jen mohutná památná lípa.

V úzké šíji mezi rybníky Svět a Opatovický stojí ve stínu stromů jedna z nejstarších drobných sakrálních památek v Třeboni, **Boží muka u sv. Vojtěcha**. Nedávné restaurační práce upřesnily datum i okolnosti vzniku podle dochovaného opisu na lucerně, mimochodem zcela nově vyzdobené mladou třeboňskou výtvarnicí. Boží muka v roce 1649 financoval významný vrchnostenský úředník purkrabí Lorenc Perger z Rozenwertu se svou manželkou Evou Sybilou Sluzskou z Chlumu.